

organisationer.³ Den sikrer samtidig den umiddelbart anvendelige del af fællesskabsretten forrang for hollandsk lovgivning. Den sikrer imidlertid principielt ikke fællesskabsrettens anvendelse i tilfælde, hvor fællesskabsregler fraviger bestemmelser i forfatningen. I praksis vil fællesskabsretten dog kunne tænkes anvendt i sådanne tilfælde, da domstolene ikke kan prøve traktaters forfatningsmæssighed.

Frankrig

Den franske forfatning fra 1946 indeholdt i præambelen følgende bestemmelse:

»Under forbehold af gensidighed indvilliger Frankrig i de begrænsninger af suveræniteten, som er nødvendige til fredens organisation og forsvar.«

Der er ikke medtaget en tilsvarende bestemmelse i den nugældende franske forfatning fra 1958.

Forfatningen indeholder imidlertid følgende bestemmelser af betydning for forholdet mellem national og international ret:

»Art. 54. Hvis Forfatningsrådet, efter at have fået spørgsmålet forelagt af Republikkens Præsident, Premierminister eller af Præsidenten for et af kamrene, erklærer, at en international forpligtelse indeholder en bestemmelse, der er i strid med forfatningen, kan bemyndigelse til at ratificere eller godkende denne forpligtelse kun gives efter en forfatningsændring.«

»Art. 55. Traktater eller overenskomster, der er behørigt ratificerede eller godkendte, får ved deres bekendtgørelse⁴ højere myndighed end love under forbehold for hver overenskomst eller traktat af dens anvendelse af den anden part.«

Princippet om traktaters forrang er altså bekræftet i den franske forfatning – dog under forbehold af gensidighed fra den eller de andre parter. Selv om det ikke er ubestridt, synes dette princip også at kunne gælde for de fællesskabsregler, der er vedtaget af Fællesskabernes institutioner. Til trods herfor er det fortsat tvivlsomt, om fællesskabsretten i praksis kan gives forrang af de franske retsmyndigheder. Dette skyldes, at franske domstole ikke anser sig for kompetent til at prøve loves overensstemmelse med forfatningen, og at det som følge heraf er usikkert, om

domstolene kan prøve loves overensstemmelse med internationale overenskomster. Den højeste franske forvaltningsdomstol, Conseil d'Etat, har i en afgørelse fra 1. marts 1968 udladt at anvende princippet i art. 55.⁶ Ved afgørelsen anvendte retten en fransk lov, selv om den stred mod en ældre fællesskabsforordning. Den højeste franske ordinære domstol, Cour de Cassation, har derimod i en afgørelse fra 22. oktober 1970⁷ henvist til art. 55 som begrundelse for at godkende, at en underordnet domstol anvendte fællesskabsregler, selv om de stred mod – såvel nyere som ældre – bestemmelser i love og dekretter. Spørgsmålet om fællesskabsrettens forrang for fransk lovgivning må herefter anses for uafklaret efter fransk ret.

Nogen forfatningsretlig sikring af fællesskabsrettens anvendelse uanset eventuel modstrid med bestemmelser i den franske forfatning findes ikke.

Luxembourg

Luxembourgs forfatning bestemmer:

»Art. 49 (bis). Udøvelsen af de beføjelser, der efter forfatningen er henlagt til de lovgivende, udøvende og dømmende myndigheder, kan midlertidigt ved traktat overlades til internationale organisationer.«

Forfatningen indeholder ingen udtrykkelige bestemmelser om forholdet mellem national og international ret. I en afgørelse fra 1954 har den højeste ordinære domstol »La Cour Supérieure de Justice« klart udtalt, at en dommer må anvende en traktat, selv om den er i strid med en senere lov. Dette princip anses også for at gælde i forholdet mellem fællesskabsretten og national lovgivning.

Belgien

Først i juni 1970 blev der i den belgiske forfatning indsat en bestemmelse, der udtrykkeligt giver mulighed for at overlade beføjelser til internationale organisationer.⁸ Forfatningen indeholder derimod ingen bestemmelser, der regulerer konflikten mellem international ret og national ret. Der har flere gange været fremsat forslag til en ny forfatningsbestemmelse, hvorefter nationale lovregler, som er i strid med international ret eller med retsregler, som hidrører fra internationale organisationer, ikke kan anvendes. Det sidst fremsatte forslag bortfaldt ved parlamentets opløsning i efteråret